

10,11/12 jr

Weet
jij
veel...

van mensenrechten

En hoe
denk je
erover?

Docentenhandleiding
Basisonderwijs

2010

Platform Mensenrechteneducatie
Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

INHOUDSOPGAVE

1. Introductie: Hoe werkt het project?	3
2. De les: Een inleiding in de mensenrechten	4
2.1 Leerdoelen	4
2.2 Een inleiding in de mensenrechten	4
3. Het onderzoek	6
3.1 Leerdoelen	6
3.2 Mensenrechten in ons dagelijks leven	6
3.3 Interviews afnemen	6
4. De nabespreking	7
4.1 Leerdoelen	7
4.2 De Wedstrijd	7
5. Achtergrond informatie mensenrechten	8

BIJLAGEN

- A. Werkbladen:**
  - Werkblad 1
  - Werkblad 2

- B. Materialen voor het onderzoek**
  - Interview ABC: Hoe moet je interviewen?*
  - De vragenlijst*
  - Het formulier: "Mijn verhaal over Mensenrechten"*
  - Het wedstrijdformulier*

- C. Additionele oefeningen**
  - Spel: Zet een stap naar voren*

- D. Informatie voor ouders**

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

1. Introductie: Hoe werkt het project?

Het project bestaat uit 3 delen:

1. Een les bestaande uit een klassikale inleiding in de mensenrechten, al dan niet op 26 april door een gastdocent

De klas krijgt een les over mensenrechten, waarbij aandacht wordt besteed aan wat mensenrechten zijn, welke soorten mensenrechten er bestaan, hoe deze rechten worden gewaarborgd en wat mensenrechten in ons dagelijks leven betekenen. Er worden klassikale discussies gevoerd over mensenrechtenstellingen en –dilemma’s. De leerkracht/gastdocent heeft een spiekbriefje met de antwoorden en gebruikt deze om de discussie aan te wakkeren en deze af te ronden. Voor deze les kan werkblad 1 worden gebruikt, dat u kunt vinden in bijlage A. Hierin staan oefeningen die met de klas kunnen worden gedaan.

2. Een onderzoek naar de betekenis van mensenrechten in ons dagelijks leven, waarbij leerlingen iemand een vragenlijst laten invullen en een interview afnemen

→ Na de les wordt er een introductie gegeven over Hét Mensenrechtenonderzoek. De leerlingen krijgen een vragenlijst en een “mijn verhaal” formulier, die klassikaal wordt besproken, waarna ze de lijst mee naar huis nemen en iemand gaan interviewen. Wie dit is mogen ze zelf kiezen: iemand die dicht bij hen staat, zoals hun ouders of verzorgende, of opa en oma, of iemand die verder van hen afstaat, zoals een buurvrouw/buurman die uit een ander land komt of een gehandicapte muziekdocent, en die daardoor misschien anders tegen mensenrechten aankijkt, of ze anders ervaart dan de leerling.

→ Het interview wordt bij voorkeur direct op internet ingevuld. Dit kan vanaf 26 april op www.mensenrechtenonderzoek.nl. Scholieren beginnen dan bij “Ben jij 10, 11 of 12 jaar?”. De vragenlijst wordt direct doorgestuurd, het “verhaal” wordt eerst uitgeprint.

In bijlage **B** staan een interview ABC voor de leerlingen (met interviewtips), de vragenlijst en het “mijn verhaal” formulier.

3. Een klassikale nabespreking, waarbij de leerlingen in beeld brengen wat ze hebben geleerd.

Voor de nabesprek-les kan **werkblad 2** worden gebruikt, dat u kunt vinden in bijlage **A**. De leerlingen schrijven een verslag of maken een collage. Klassen die het verslag of collage vóór 25 mei insturen maken kans op een excursie naar het Vredespaleis in Den Haag. In bijlage **B** treft u het wedstrijdformulier met verdere uitleg.

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

2. De Les

Deze les kan ofwel door de docent verzorgd worden, ofwel door de gastdocent op 26 april 2010. In het laatste geval kan de docent ervoor kiezen om met het aangeboden materiaal in een aantal lessen verder te verdiepen. Het is van belang om vantevoren genoeg werkbladen uitgeprint te hebben. De school is hiervoor verantwoordelijk.

2.1 Leerdoelen:

- > De leerlingen weten waarom mensenrechten ooit opgeschreven zijn
- > De leerlingen kunnen een onderscheid maken tussen vrijheidsrechten, politieke rechten en sociaal-economische rechten
- > De leerlingen weten waar mensenrechten te vinden zijn
- > De leerlingen begrijpen dat mensenrechten iedereen toebehoren, omdat we allemaal mens zijn.
- > De leerlingen begrijpen dat rechten soms met elkaar kunnen botsen, en dat er dan een afweging nodig is
- > De leerlingen begrijpen dat mensenrechten soms ten behoeve van de rechten van anderen of veiligheid kunnen worden beperkt
- > De leerlingen weten wie verantwoordelijk is voor het waarborgen van mensenrechten

2.2 Een inleiding in de mensenrechten

Dit project gaat over mensenrechten. Mensenrechten zijn die rechten die je hebt, gewoon omdat je mens bent. Mensenrechten gaan over de belangrijkste dingen waar mensen recht op hebben. Zij zijn opgeschreven na de Tweede Wereldoorlog. Je herinnert je misschien het verhaal van Anne Frank, die werd vermoord. Alleen omdat zij Joods was. Om dit soort dingen nooit meer te laten gebeuren beloofden alle landen op de wereld na de oorlog de mensenrechten te respecteren. Sommige rechten stonden al in de Grondwet. Anderen kwamen terecht in Verdragen – dat zijn afspraken - tussen landen, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Kinderrechtenverdrag.

-> *Maak een woordspin met de leerlingen met in het midden het woord 'mensenrechten' of laat leerlingen zelfstandig zoveel mogelijk woorden opschrijven die volgens hen te maken hebben met mensenrechten in 3 min en bespreek deze na.*

Mensenrechtenverdragen zijn vaak heel lang en ingewikkeld maar gaan eigenlijk uit van één idee. Alle mensen zijn gelijk, en alle mensen zijn evenveel waard. Als je om je heen kijkt in de wereld zie je heel veel verschillen: er zijn mannen en vrouwen, rijke en arme mensen, mensen met heel verschillende huidskleuren en geloven, mensen die alles kunnen en mensen die niet eens kunnen lopen. Mensenrechten zijn er om ervoor te zorgen dat toch iedereen gelijke kansen heeft.

-> *Verdieping: hier kan eventueel het spel " Een stap vooruit" gedaan worden (zie aparte pdf)*

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

Vanuit dat idee van gelijkheid en gelijkwaardigheid van iedereen zijn er eigenlijk vier soorten mensenrechten. De eerste groep beschermt jouw vrijheid. Een regering mag natuurlijk nooit moorden, of martelen, of iemand zomaar gevangen houden. Maar ook niet zomaar je brieven of mails lezen, je huis binnendringen of je spullen afpakken. Denk maar aan Anne Frank. Je hebt bijvoorbeeld ook de vrijheid om te geloven wat je wilt, en je ouders zijn vrij om te kiezen naar welk soort school jij gaat. Dit heten de *vrijheidsrechten*. Als er iets misgaat, dan heb je recht op toegang tot een onafhankelijke rechter, en op een eerlijk proces. Een tweede groep rechten zorgt ervoor dat jij mee kan bepalen wat er in jouw land gebeurt. Door je mening te geven, te staken en – vanaf je achttiende – mee te stemmen over de regering. Dit zijn de politieke rechten. Ook moet de regering voor bepaalde dingen zorgen, bijvoorbeeld dat iedereen naar school kan, en als dat nodig is naar het ziekenhuis. Dit zijn de sociale en economische rechten.

Wie moet er nu voor zorgen dat al deze dingen echt gebeuren? Dit is ten eerste de regering: die belooft dat in de Grondwet en mensenrechtenverdragen. Maar dit kan natuurlijk niet zonder ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat iedereen weet wat mensenrechten zijn, en wat zij voor ons betekenen.

Werkblad 1:

I Een eerste oefening: speur op het werkblad naar de mensenrechten, en geef aan welke nep zijn. Dit kan ofwel met aankruisen, of door de kinderen te vragen om aan de linkerkant van de klas te gaan staan als zij dachten dat iets een recht was, en aan de rechterkant als het geen recht was.

Wie het fout heeft gaat zitten. Daarna kunnen de leerlingen discussiëren over de stelling

II Nu gaan jullie zelf voor rechter spelen: aan het einde geven twee leerlingen met een verschillende mening aan wat zij vonden

III Tot slot kijken wij naar het filmpje over de chocoladefabriek, en beantwoorden de vragen daarover

Voor de nabespreking:

1. Alleen het recht op een auto is nep

3. en **4.** Bij de rechters gaat het eerst om het recht om te zeggen wat je wilt en het verbod op discriminatie, en in het tweede geval om het recht op leven en veiligheid en het recht op privacy.

Er zijn geen goede antwoorden over welk recht voor moet gaan, en gaat hier echt om de afweging.

5. Wie is echt verantwoordelijk voor mensenrechten? De regering van een land, want die heeft in verdragen afgesproken om de mensenrechten te respecteren. Maar iedereen kan daarbij helpen!

Weet
jij
veel...

van mensenrechten

En wat
betekenen
ze voor je?

3. Het onderzoek

3.1 Leerdoelen:

- > De leerlingen beseffen het belang van mensenrechten voor hun dagelijks leven
- > De leerlingen verzamelen 'verhalen' over mensenrechten van mensen dichtbij hen, en leren zo meer over het belang van mensenrechten in Nederland
- > De leerlingen oefenen met een interview

3.2 Mensenrechten in ons dagelijks leven

Vorige keer hebben wij het gehad over wat mensenrechten zijn, en waar zij staan. Nu gaan wij kijken naar wat mensenrechten voor ons betekenen.

- > *Hebben jullie wel eens het gevoel dat je ergens echt recht op had maar dat niet kreeg? Vandaag bijvoorbeeld? Waarom ging dat dan?*

Werkblad 2: Hierop staat eerst een stelling over mensenrechten. De ene helft van de leerlingen verzint argumenten vóór, de andere tegen. De voorstanders en de tegenstanders kunnen eerst met elkaar debatteren, of een tweetal kan voor de klas argumenten uitwisselen.

In een tweede oefening kruisen leerlingen een recht uit elke categorie aan.

Daarna knippen zij een recht uit en schrijven op waarom zij dat recht heel belangrijk vinden. Dit met een voorbeeld uit hun eigen leven, iets dat echt gebeurd is. Hoe uitgebreider het verhaal, hoe beter.

Na het optekenen van de verhalen in de klas (die meegestuurd kunnen worden aan het mensenrechtenonderzoek) gaan de leerlingen iemand interviewen.

3.3 Interviews afnemen

In dit deel bereidt de leerkracht de leerlingen voor op het mensenrechtenonderzoek thuis. Hiervoor vragen de basisscholieren één iemand om mee te doen: een ouder, de buurman, de winkelier. Dit onderzoek bestaat uit twee delen: de geïnterviewde vult eerst, zonder informatie na te kijken, een vragenlijst in. Dit kan direct op internet (www.mensenrechtenonderzoek.nl) of eerst op papier. Daarna komt het moeilijkste deel: het optekenen van een verhaal over het belang van mensenrechten voor het dagelijkse leven van de geïnterviewde. In het voorbereiden hiervan in de klas kunnen leerlingen naar het voorbeeldinterview met Francine Oomen op www.mensenrechtenonderzoek.nl kijken. Na het interview kunnen de geïnterviewde mensen hun e-mailadres op internet of op een strookje invullen en daarmee meedingen voor een reis naar het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York.

De leerlingen krijgen 4 zaken mee naar huis:

- > een uitleg voor de ouders
- > de vragenlijst om door ouders zelf in te vullen
- > het formulier voor 'het verhaal'
- > een strookje voor het emailadres.

De vragenlijst, het verhaal en het mailadres kunnen ook via de website ingevuld worden (bij de volwassenen): het is dan wel belangrijk om het verhaal uit te printen, om mee te nemen naar school. De scholen die vanaf 26 april meedoen, kunnen misschien de vragenlijst voor de meivakantie meegeven, waarna de leerlingen na de meivakantie met het interview terugkomen.

4. De Nabespreking

Terug op school wordt klassikaal nabesproken wie de leerlingen hebben geïnterviewd, waarom juist deze mensen, wat ze van de verhalen die ze hoorde vinden, en wat ze hiervan hebben geleerd? De resultaten van de interviews worden (bij voorkeur) digitaal ingevoerd of per post verzonden naar de organisatie.

4.1 Leerdoelen:

- > De leerlingen leren wat mensenrechten voor hen betekenen
- > De leerlingen leren over mensenrechten vanuit het perspectief van een ander

4.2 De wedstrijd

De klas kan nu op 2 manieren meedoen aan de wedstrijd:

I) door het onderstaande formulier in te vullen en te sturen naar ons postadres (inclusief, eventueel, de papieren vragenlijsten die zij thuis en op school hebben ingevuld).

II) door wat zij hebben nabesproken in de klas te verbeelden, bijvoorbeeld door een collage te maken, een foto of een filmpje. Ook de collage kan worden ingestuurd op ons postadres (ook inclusief de papieren vragenlijsten van thuis). De inzendingen moeten uiterlijk 25 mei 2010 door de organisatie zijn ontvangen. Zie voor de volledige spelregels en voorwaarden het wedstrijdformulier!

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

5. Achtergrondinformatie

- > Een aflevering van Klokhuis over mensenrechten: <http://player.omroep.nl/?afID=10393567>
- > De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (taalniveau leerlingen): http://www.cmo.nl/pmre/?Voor_leerlingen%3A_teksten:Mensenrechten
- > Het Kinderrechtenverdrag (taalniveau van leerlingen): http://www.cmo.nl/pmre/?Voor_leerlingen%3A_teksten:Kinderrechten
- > De volledige tekst van de Nederlandse Grondwet: <http://www.minbzk.nl/onderwerpen/grondwet-en/grondwet-en-statuut>
- > Mensenrechteneducatie en praktische oefeningen in het Engels: <http://www.eycb.coe.int/compasito/contents.html>
- > Mensenrechteneducatie in het Nederlands: <http://www.vormen.org/Kompas/index.html>
- > Meer informatie en organisaties die een rol spelen vindt u op: www.mensenrechteneducatie.nl en via www.mensenrechtenonderzoek.nl

Lessuggesties

Verschillende leden van het Platform Mensenrechteneducatie hebben leermiddelen uitgebracht die gebruikt kunnen worden bij lessen over mensenrechten. Zie voor een overzicht van organisaties en adressen: www.mensenrechteneducatie.nl onder het kopje voorzitter en platformleden. Verder kunnen wij u verwijzen naar de uitgave 'Compasito' van de raad van Europa waarin een groot aantal lessuggesties in het kader van mensenrechteneducatie is opgenomen. Op de volgende pagina werken we enkele suggesties kort uit met verwijzing naar de betreffende paginanummers uit Compasito. Compasito is in veel talen beschikbaar, zie hiervoor <http://www.eycb.coe.int/compasito/default.htm> Deze publicatie is helaas nog niet in het Nederlands verkrijgbaar, maar er wordt aan een vertaling gewerkt. Voorlopig hebben wij drie activiteiten voor u geselecteerd en vertaald.